

Zo ging dat ...

... in Mielen-boven-Aalst in 1751: de vaststelling van het gemeentelijke belastingtarief

In de zeventiende en achttiende eeuw, in de periode voordat ons land in 1795-1796 bij de Franse Republiek werd gevoegd, werden onze dorpen niet bestuurd door een gemeenteraad, schepenen en een burgemeester, maar door de vergadering van de gezinshoofden. Jaarlijks, op een voor ieder dorp apart vastgestelde dag, kwamen de hoofden van de huishoudens bijeen om de uitgaven te bespreken waar het dorp voor stond. In de meeste gevallen ging dat over het onderhoud van wegen en beken, het loon van de onderwijzer, het loon van de gemeentelijke varkenshoeder, een bijwedde voor de kapelaan, en vooral de renten of intrest op de leningen die in de voorgaande jaren waren aangegaan. Op die manier werd berekend hoeveel inkomsten de gemeente zou moeten hebben om die uitgaven te kunnen betalen.

Vervolgens werd beslist waar men die inkomsten vandaan zou halen. Meestal werden er daarvoor drie belastingen geheven. Een eerste belasting was een belasting per hoofd of per huishouden. Een tweede belasting was een belasting op de rijkdom, die werd gemeten aan de hand van het aantal dieren dat men bezat: per paard, per rund, per varken, per schaap, per geit, enzovoort werd er een belastingbedrag vastgesteld. De derde, en belangrijkste belasting was die op het grondgebruik. Van alle belastingen bracht deze veruit het meeste op. Een van de redenen dat vooral het grondgebruik belast werd, was dat men op die manier ook mensen van buiten het dorp kon doen meebetalen aan de gemeentelijke belastingen. In Mielen-boven-Aalst bijvoorbeeld, hadden immers ook mensen van Gelinden, Engelmanshoven, Vrijheers, Aalst, Gelmen en elders grond in gebruik.

Nadat was afgesproken hoeveel en welke belastingen ge-

heven zouden worden, werden er twee dorpsmeesters of burgemeesters gekozen. Hun taak bestond er in die belastingen te innen, en met de opbrengst ervan de uitgaven van de gemeente te betalen. Na een jaar moesten die dorpsmeesters op een nieuwe vergadering van de hoofden van de huishoudens rekenschap afleggen over hun beheer. Dan werden de belastingen voor het nieuwe jaar vastgesteld, en werden er twee nieuwe dorpsmeesters aangesteld. In de meeste dorpen werden de beide dorpsmeesters door de inwoners gekozen. Elders werd een van beiden door de inwoners, en de andere door de plaatselijke heer of zijn vertegenwoordiger aangesteld.

In de in het Rijksarchief te Hasselt bewaarde minuten van notaris Joannes Nicolaus Van Heyst van Sint-Truiden uit het jaar 1751¹, wordt een akte bewaard over het vaststellen van de gemeentelijke belastingen in Mielen-boven-Aalst in dat jaar. De akte leert ons dat de notaris op 24 oktober 1751 in de woning van de weduwe Bormans in Mielen-boven-Aalst ontvangen werd door een aantal inwoners van het dorp, waarvan hij Steven Jacquemin, Peeter Ramaekers, Arnold Fabry, Willem Van Oost, Geerdts Reniers, Lambert Dumont, Goris Bormans, Willem Heusdens *den jongen*, schout Bormans, Michael Fresardt, Tilleman Vroenen, Goris Heusdens, Jan Hennoe, Aerdts Goessens, Machiel Vrancs en Marten Morren met naam vernoemt. Samen vertegenwoordigden de aanwezigen *die geheele gemeijnte*.

Op verzoek van de dorpelingen stelde de notaris een akte op, waarin hij noteerde dat de gemeentenaren van Mielen hem vertelden dat zij dat jaar de gemeentelijke belastingen hadden vastgesteld op 40 *taxen* per bunder. De gemeenterekening van

¹ Rijksarchief Hasselt, *Verzameling minuten en repertoria van notarissen*, nr. 4770.

Mielen voor 1751 bleef bewaard², en daarin valt te lezen dat de grondbelasting dat jaar betaald werd aan 2 gulden per bunder. Blijkbaar stond 1 tax in Mielen in 1751 gelijk aan 1 stuiver, of een twintigste van een gulden³. Voorts moest er per huishouden of *heerstaet* het equivalent van 2 bunders - 80 stuivers of 4 gulden dus - betaald worden. Voor iedere koe of ander rund dat men bezat, of voor vier schapen, betaalde men het equivalent van een half bunder, 20 stuivers of 1 gulden. *Schepers* of herders waren overigens vrijgesteld van die belasting op hun eerste 36 schapen. Vanaf het 37ste schaap betaalden herders

1 stuiver per dier, evenveel als particulieren die hun schaap met de kudde van een herder meestuurden.

De burgemeesters, zo beslisten de gemeentenaren van Mielen, zouden het recht van *inganck* hebben in woningen en stallen, om daar het aantal dieren te controleren. De belastingen zouden in vier gelijke schijven betaald moeten worden: de eerste met Kerstmis, de tweede op 1 maart, de derde op de feestdag van *Ste Magdaleenen* (22 juli), en de vierde op *St Remeesmisse*, de feestdag van de heilige Remigius (1 oktober). Wie niet tijdig zou betalen, liep – *involgens*

Mielen-boven-Aalst op de kaart van Villaret, omstreeks 1745.

² Rijksarchief Hasselt. *Archief van de gemeente Mielen-boven-Aalst. Overdracht 2005*, nr. 1.

³ Geldbedragen werden in de achttiende eeuw uitgedrukt in guldens, stuivers en oorden. Een gulden was 20 stuivers waard, en in een stuiver gingen 4 oorden.

mandaeten van dit landt –het risico van prompte en parate executie, waarmee men bedoelde dat zijn goederen zouden aangeslagen worden en verkocht ten bedrage van de som die hij verschuldigd was. De burgemeesters van hun kant zouden voortaan geen onkosten meer mogen inbrengen voor verplaatsingen of vacatiens wanneer zij voor gemeentezaken naar Luik, Sint-Truiden of elders moesten gaan. In plaats daarvan kregen zij een percentage van de gemeentebelastingen die zij zouden innen, dat vastgesteld werd op vijf procent. Blijkbaar was die vijf procent een overgangsmaatregel: vanaf het volgende jaar zou de belastinginning of collect immers uitbesteed worden ten minstbiedende, of aan de persoon die bereid was om ze voor de laagste vergoeding te gaan ophalen.

Tot slot van de bijeenkomst werden in aanwezigheid van de notaris de twee burgemeesters voor 1751 gekozen. Dat jaar waren de gelukkigen Steven Jacquemin, die aangesteld werd door de vertegenwoordiger van de landdrossaard⁴, en Geerd Reniers, die door de gemeentenaren gekozen werd. Beiden verklaarden hun aanstelling te aanvaarden, en stelden bovendien hun bezittingen in onderpand voor eventuele financiële tekorten ten gevolge van hun beheer.

Uit de rekening die beide burgemeesters na hun dienstjaar voorlegden, blijkt dat zij 1.581 gulden, 12 stuivers en 2 oord inden, waarvan 1.340 gulden aan belastingen en 241 gulden, 3 stuivers en 2 oord die het overschot vormden van de gemeenterekeningen van de vorige jaren. Daar tegenover stonden uitgaven ten bedrage van 1.547 gulden, 14 stuivers en 1 oord. Het leeuwendeel daarvan, ruim 1.385 gulden, werd uitgegeven aan renten op leningen die de gemeente had uitstaan.

Tekstuitgave: Rijksarchief Hasselt, *Verzameling minuten en repertoria van notarissen*, nr. 4770: minuten van notaris Joannes Nicolaus Van Heyst te Sint-Truiden.

Op heden desen vier en twintighsten octobris 's jaers 1700 een en vijftigh, voor mij openbaer notaris binnen die Rijxsstadt St Truiden residerende, ter presentie der gelooffbaere getuijgen naer te noemen, compareerden personelyck die eersaeme Steven Jacquemin, Peeter Ramaekers, Arnold Fabry, Willem Van Oost, Geerd Reniers, Lambert Dumont, Goris Bormans, Willem Heusdens den jongen, den scholtus Bormans, Michael Fresardt, Tilleman Vroenen, Goris Heusdens, Jan Hennoe, Aerdt Goessens, Machiel Vrancs, Marten Morren en diversche andere, alle gemeijntenaeren en inwoenders van Milen boven Aelst, componerende die geheele gemeijnte mits sij

voor die absenten sijn parthije maeckende, ten desen wettelijck geconvoceert, die welcke voor den loopende jaer 1751 hebben opgesteld 40 taxen op alle bonders deser jurisdictie, en voor iederen heerstaet ofte huijsgesin te betaelen twee bonders, ieder koye en rent voor een halff bonder, van ieder vierdel schaepen en erlingen een halff bonder, behaudens dat iederen scheper sal moegen hauden het getall van 36 sonder aen te brengen, oft hiervan eenige deser opgestelde lasten te betaelen en van alle schaepen die sij sullen hebben boven de weidels ofte die de particulieren daer onder sullen hebben sall moeten betaelt worden eenen stuijver par stuck, en sullen die borgemeesters te verkiesen die liberteyt hebben en inganck in huijsen en stallingen om alles te kunnen tellen en opteekenen, soo oock sullen die schattingen in vier termeynen, iederen termeyn een vierdendeel, promptelijck moeten betaelt worden, te weeten den eersten termeyn te kersmisse, den tweeden den eersten meert, den derden Ste Magdaleenen en den vierden St Remeesmisse, en dit op penen van prompte en parate executie involgens mandaeten van dit landt, sonder eenige exceptie hiertegens te kunnen hebben, sullen oock die borgemeesters hen seelen moeten involgens mandaeten ten vollen voldoen en voor betaelt inbrengen en profiteren voor hennen tantiem sonder eenige ordinaire vacatiens voor betaelen van renten tot Luijck, St Truiden ofte elders ofte uijt eenigh ander pretext te kunnen heijtschen, profiteren parcent voor dit jaer alleen vijff guldens Brabants, en voor die volgende jaeren sal voorsschreven collect ten minstbiedende uijtgegeven worden, en sullen die borgemeesters staen voor alle costen die geschieden sullen voor den jaerlijken interesse der renten alleenelijck, en oock die eigenaers der huijsen voor die twee bonders op den heert staet geimponeert, en is door den hoogheeden heer landdrossardt gestelt tot synen borgemeester sieur Steven Jacquemin en wegens die gemeijnte Geerd Reniers, voorsschreven collect op voorsschreven conditiens accepterende, en hebben voor alle fauten en tot plenair accomplissement van wes voorsschreven is gecautioneert se et sua, et consent in realisatie, aldus gedaen en gepasseert op date soo boven ten huijse der weduwe Bormans op het dorp tot Milen, ter presentie en overstaen van Jan Stippeleers en voorsschreven weduwe Bormans als gelooffbaere getuijgen ten desen gebeeden.

Quod attestor Joannes Nicolaus Vanheijst notarius immatriculatus ad praemissa requisitus in fidem subscripsit.

Rombout Nijssen

⁴ De landdrossaard was de vertegenwoordiger van de bisschop van Luik. Aangezien de heerlijkheid Mielen-boven-Aalst tot het domein van de Luikse Bisschoppelijke Tafel behoorde, was de bisschop van Luik ook heer van Mielen-boven-Aalst.

